

Ardealul

ORGAN INDEPENDENT — CULTURAL, ECONOMIC ȘI DE INFORMAȚII — DIN VALEA CRIȘULUI ALB

APARE SUB CONDUCEREA UNUI COMITET
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
BRAD

ABONAMENTE: 100 lei anual, 6 luni 60 lei
Instituțiuni și bănci 150 lei
Muncitorii minieri și muncitorii agricultori 50 lei

APARE ÎN FIECARE JOI

Redactor responsabil: G. E. CAMBER

Din Pastorală de Crăciun a Mitropolitului Nicolae al Ardealului

...Până la Nașterea Domnului nostru Isus Hristos lumea nu a cunoscut pe Dumnezeu și nu l-a iubit. Căzut, din trufie, în păcatul neascultării, omul și-a întunecat coșul în așa măsură, că n'a mai putut cunoaște pe Făcătorul său, n'a putut înțelege voia Lui cea sfântă și n'a mai fost în stare să oștăsească binele din rău. În această beznă a minții și a inimii sale răătăcea omul, poticnindu-se tot mai des de bolovanii ispitelor și prăbușindu-se tot mai adânc în prăpăstiile păcatelor de tot felul. Tot mai departe de Ziditorul și Povătuitorul său, omul s'a simțit tot mai străin, mai singur și mai neajutorat pe „marea vieții care se înalță de viforul ispitelor”, întrezărind numai rar și departe li-manul luminos al izbăvirii din „întunecul și umbra morții”.

Orbul acesta, care a fost omul de oaină de Hristos, a căutat — este adevărat — în tot timpul pe Dumnezeul său, pe Părintele său. Nu l-a putut însă afla nici în izvoarele de lemn, nici în cei de piatră, nici în cei de bronz, nici în cei de aur, nici în cei de animale; nici în îndumnezeirea stelelor, nici în a răurilor, nici chiar în îndumnezeirea omului.

Dar, din negrăita sa bunătate părintească, Dumnezeu a fost mai ales celce și-a căutat în toată bună vremea pe fiii săi răătăciți, pentru a-i chema din nou la lumina și căldura lăcașurilor sale. L-a căutat și povățuit prin prorocii săi, iar la plîntirea vremii a trimis în lume pe însuși Fiul său — „să se nască și să crească, să ne mântuiască”.

Prin nașterea Domnului și Mântuitorului nostru Isus Hristos, Cerul și-a deschis visteriile milostivirii sale față de oameni. Cu vrednicie și cu dreptate este dar, iubirii mei fiu sufletești, a ne bucura, căci „Prunc s'a născut nouă... și se cheamă numele lui inger de mare sfat... Dumnezeu tare, biruitor, Domn păcii”... (Isaia 9, 6).

Domn păcii — căci pacea a adus pe pământ Cel născut din Preacurata Fecioară Maria în Vifleemul Iudeii, pacea pe care au vestit-o și Ingerii în noaptea cea sfântă, prin cântarea lor: „Mărire într-o cea de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire”.

Această pace s'a sălășluit în sufletele frământate ale oamenilor cari — ca și crăii dela răsărit și ca păstorii — s'au închinat celuice „Dumnezeu fiind... într-o asemănarea oamenilor și-a făcut... și s'a smerit pe sine, ascultător făcându-se până la moarte, iar moartea pe cruce” (Filip. 2, 7-8). Prin Hristos Domnul și prin moartea sa pe cruce, Părintele cereș ne arată iubirea sa a toate covârșitoare și ne întinde mâna sa izbăvitoare. Prințându-ne de această mână și știindu-ne ocrotiți de ea, mângăiere, bucurie, putere, siguranță, cu un cuvânt pace se coboară în inimile noastre...

La lumina nădejdii în împlinirea acestei minunate priveliști să prăznuiți, iubirii, mei, Nașterea Domnului și Mântuitorului Isus Hristos. Faceți-vă din acest praznic o piatră de hotar, dela care purcezând „toată viața voastră lui Hristos Dumnezeu să o dați”...

Bradul în sărbătoare

Anul în curs se încheie cu un eveniment preponderant în viața târgușorului nostru, un eveniment ce n'a fost înregistrat niciodată, în trecut, de analele acestei localități: Bradul ocrotește între zidurile sale — de la începutul acestei luni — un corp ostășesc de elită, Bradul a devenit garnizoană, a luat o înfățișare de sărbătoare.

Suntem încă prea aproape de acest eveniment, pentru a-i putea cuprinde toată însemnătatea lui. O îndepărtare în timp va îngădui mai ușor privirii, să adâncească întreaga perspectivă a schimbărilor binefăcătoare, cari vor fi o urmare firească a acestui recent eveniment.

Nu s'a pierdut încă ecoul urărilor de bun sosie, rostite cu prilejul venirii printre noi, a vitejilor ostași, nici nu s'au putut șterge din amintirea noastră acele manifestări de căld și spontan entuziasm, cari au pecetluit solemnitatea primirii lor. Deci nu despre aceasta trebuie să amintim.

E altceva; ceva care a fost în stare să facă să vibreze adânci coarde sufletești, chiar în cei mai sceptici dintre noi; ceva care, pe deasupra cuvântărilor meșteșugite, — cari pot impresiona plăcut auzul, dar cu greu pot încălzi inimile — a isbutit prin cuvinte simple, necăutate, desbrăcate de orice retorică, — afară de cea mai aristocratică: retorică sufletului nobil — să ridice într'un avânt unanim inimile ascultătorilor; e

cuvântarea, ținută cea din urmă, a comandantului batalionului a cărui sosire se sărbătorea, — a d-lui locot. colonel Dimitrie Petrovici.

Nu știm cum să ne explicăm faptul că această impresionantă cuvântare — chintesență a unui suflet ostășesc de elită și a unor nobile simțiminte — n'a fost relevată nicăeri până acum! A fost poate un consemn, dictat de însăși rara modestie a vorbitorului. Dacă aceasta e cauza, îndrăsnim totuși — înfruntând disciplina — să trecem peste acel consemn, de data aceasta: e o datorie față de noi înșine, să reimprespătam măcar pentru o clipă, ceea ce ne-a lămurit atât de convingător rostul și însemnătatea prezenței armatei în mijlocul nostru, raporturile de înțelegere și sprijin reciproc, ce trebuie să dureze — ce vor dura cu certitudine — între militari și civili, în acest centru. Cuvinte simple, gânduri limpezi, reflecții nepretențioase — o cuvântare ce ar părea la îndemână oricui, — astfel a fost vorbirea d-lui locot. colonel Petrovici. Da; dar pentru a mișca cum dânsa a avut darul, se cerea ceva în plus, care e numai la îndemâna celor aleși: un suflet „fără teamă și fără prihană”.

E fericirea noastră că l-am aflat în persoana aceluia, care a fost crainicul aleselor simțiminte ostășești ale unității ce comandă, față de ospitaliera populație a Bradului.

Ing. Gh. Minovici

UNGARIA

după conferința dela Geneva

Recentele desbateri dela Geneva au pus față în față două concepțiuni, două teze diametral opuse una alteia. Este pe deoparte teza revizionistă maghiară, reprezentată prin „bietul domn Eckhardt” — cum îi spunea un ziar francez după caustica filipică a ministrului nostru de externe, — iar pe de alta teza menținerii actualului statut teritorial, reprezentată de miniștrii de externe ai statelor din Mica Înțelegere.

Momentul culminant al conferinței a fost celebrul discurs a d-lui Titulescu. Prin el s'au spulberat șubredele argumente invocate de delegația maghiară spre a se desvinovăți și s'a definit net pericolul pe care-l reprezintă propaganda revizionistă.

Amară trebuie să fi fost pilula pe care a înghițit-o delegația maghiară cu această ocaziune. Rușinoasă înfrângere a trufiei unghurești. Și când te gândești cu câtă emfază reproduceau în gazetele din Ungaria ineptiile delegatului maghiar, trei zile, mai înaintea acestei prăbușiri.

Niciodată orgoliul maghiar nu și-a primit o atât de aspră lecție. Dacă n'ar fi infumurarea vecinilor noștri arhicunoscută, ar părea inexplicabil cum de Ungaria a trimis la Geneva într'un moment dintre cele mai grele ale politicii sale pe acest imbecil, care și-a închipuit că prostia și cu insolenta pot suplini înțelepciunea și dreptatea. În ce postură ridicolă s'a pus Ungara și poporul maghiar, care face atâta caz din „cultura și tradiția” lui, care este apucat de accese de istorie atunci când este vorba de onoarea lui, când toate acestea sunt reprezentate de șvabul maghiarizat Eckhardt? Ce poate fi într'adevăr mai dezonorant decât lamentabila figură a acestui biet domn? Ce poate deservi mai bine o cauză, în speță cauza revizionistă, decât acest prostuț, care se apucă să ție caraghioase lecții de filosofie revizionistă pe un ton agrest și insolent. Discursul pronunțat de dl. Titulescu a fost impresionant prin argumentația impecabilă, prin ținuta oratului, prin acele nuanțe de-o finețe care face deliciul ascultătorilor și

(Continuare în pagina 8-a)

Intr'o seară de Crăciun

Colindătorii se perindau la mici intervale. Veniau în grupuri de trei-patru și numai ce-i auziai scuturându-se de zăpadă, în tindă. După aceea urma întrebarea rituală:

— „Slobod e să colindăm?”

Și, de multe ori, fără să aștepte răspunsul din casă începeau:

„Sus în poarta Raiului,
„Florile dalbe,
„Șade Maica Domnului...
„Florile dalbe...”

Bunicul îi slobozia apoi în casă, le dădea mere, nuci și gologani, pe urmă îi trimetea lângă sobă să se încălzească.

Copiii își încălzeau mâinile și tropăiau nct din picioarele înghețate. Se înțelegeau apoi din ochi, ne urau „sărbători vesele” și plecau pentru a face loc la alții.

Afară se pornise un ger de trosniau lemnele. Stelele străluceau parcă mai tare în cinstea acelei nopți sfinte. Ferestrele caselor păreau, în noaptea întunecoasă, zeci de stele care străluciau mai vesel și mai vioiu decât stelele de pe cer. Satul era plin de chioțele colindătorilor. În casă era o căldură plăcută. Focul ardea vesel în sobă. La foc fierbea oala cu tradiționalele sarmale. Pe cuptor dormia, torcând, Sfârâică, cotoiul cel negru ca întunericul nopții.

Bunicul, așa cum le stă bine la bunici, ședea la gura sobei, puflând din lulea sau dregând focul din sobă. Din când în când mai arunca câte o glumă sau se scula să primească pe colindători.

Afară, ca și în casă, plutia un aer patriarhal, care făcea ca no ptea aceea să nu se asemene cu celelalte.

În tindă se auzi din nou tropăitul colindătorilor, urmă apoi obicinuita întrebare și înfine colinda.

Era o colindă veche, pe care n'o mai auzisem până atunci. Colinda era lungă și melodia plângătoare.

Bunicul tresări, ascultă și apoi rămase îngândurat. Deodată ne pomenim că rostește:

— „Ascultați... Nu se aude cumva clopotul sunând într'o dungă?”

Nu se auzia niciun clopot, doar colinda care umplea tinda cu notele-i plângătoare. Privirăm la bunicul. Pe fața lui brăzdată de ani se rostogoliau două lacrimi...

Colinda se sfârși și colindătorii intrară în casă. Bunicul nu se mai scula să împartă daruri, nici nu mai pofți pe copii să se încălzească. Puflăia însă îngândurat, cu pipa în colțul gurii.

După ce mama împărți gologani, nuci și mere, copiii plecară. Bunicul privi în urma lor și grăi:

— „Bată-vă norocul copii! Mi-ați stricat toată voioșia...”

Noi sărirăm cu nenumărate întrebări: „Dece bunicule?” „De ce ai întreat de clopot bunicule?” „De ce ai plâns bunicule?”

Bătrânul știa că nu va putea scăpa de noi și mai de gura noastră, mai pentru a-și risipi tristețea, începu să povestească:

— N'am mai auzit colinda aceasta de când eram copil... sunt 73 de ani de-atunci... dar nici atunci n'am auzit-o întreagă.

În anul acela toamna fusese lungă și secetoasă. Prin Decembrie se așternuse un ger cumplit, iar câteva zile până'n Crăciun se stârni și un vânt... Ce vânt! Urgie nu altceva! Bătea dinspre apus, bătea tare și înghețat de-ți îngheța sufletul. Credeam că scoate copacii din pământ și sboară acoperișurile caselor... Ziua tot nu era așa strașnic, dar noaptea nu puteai face pe afară nici câțiva pași.

Pe o vreme ca asta așteptam Crăciunul. Mai de frica gerului, mai de gura tatii ne-am lăsat de colindat. Alți copii mai mari însă s'au pornit. Colindau la două-trei case și fugiau înapoi, lăsându-se păgubași de colindat.

Primisem un rând de astfel de colindători și sosise altul. Aștia din urmă colindau

întocmai cum ați auzit astă seară. Era aceiaș colindă.

De odată, printre versurile colindei, a străbătut dangătul clopotului... Suna într'o dungă... Suna prevestitor... Colindătorii au tăcut... Toți ne-am înfiorat. Pe atunci erau vremurile tulburi. Ne gândiam că va fi năvălit vreo liftă străină... Am ieșit cu toții afară... În spre asfințit se ridica o flacără groznică care împurpura norii și lumina înfiorător. Focul... Ardea undeva în capul satului... Pe drum treceau în goană, umbre. Pe deasupra satului sburau scânteii purtate de vânt. Din toate părțile se auziau țipete care se amestecau cu urletul de jale și pustiul al câinilor. Flacăra creștea, se întindea, iar focul înteiț de vânt văjăia ca'n cuptorul satanei.

Tata, Dumnezeu să-l odihnească, ne porunci în grabă: „Scoateți vitele și mânați-le afar' din sat. Luați care ce puteți din casă. Luați mai ales haine. Încărcați în car grâu și porumb și ieșiți cât puteți mai iute din sat. Să stea unul să păzească și ceilalți să veniți să mai duceți câte ceva. Să vă păziți însă, că-i blestem și urgle dela Dumnezeu. Eu mă duc să dau ajutor...” S'a dus și dus a fost de atunci. Fumul ne înăbușia și căldura, cu tot gerul de atunci, se făcuse nesuferită. Am luat ce am putut și am fugit. Pe drum abia am pătruns. Lumea înnebunită fugia în toate părțile. Fugiau, se isbliau, se amestecau între vite și între carele încărcate în grabă. Ici era un car, oprit de învălmășală de-a curmezișul drumului, mai încolo răcniau copiii călcați în picioare de vitele înnebunite, puțin mai departe un om care-și făcea loc cu parul în mână ca să poată fugi cu ai lui... Sbirerul animalelor se amesteca înfiorător cu strigătele sperate ale oamenilor. Lumina focului și groaza de pe fețele tuturor te făcea să socotești că drumul e plin de strigoii.

Când ne-am întors să mai ducem câte ceva din casă, n'am mai putut pătrunde în curte. Casa nu ardea încă. Se aprinseseră clăile de fân, din eare sburau căpițe aprinse. În văzduh jucau drăcește tăciunii aprinși, luați de vânt din casele vecinilor. Jumătate de sat ardea, iar flăcările făceau valuri ca niște steaguri uriașe, în bătaia vântului. Printre troznituri și răbufnituri se mai auzia încă sunând clopotul într'o dungă. În curând un val de flăcări acoperi turnul bisericii. Clopotul tăcu, prăbușit într'un morman de lemnărie aprinsă. Am ascultat un moment cum urla și bubuia focul înteiț de vânt ca de un foiu uriaș, cum răcniau desnădăjduți și neputincioși oamenii, cum urlau înnebuniți câinii și am fugit apoi cât am putut, ca să ne depărtăm de iadul acesta. Ceea-ce vedeam era de o mie de ori mai înfiorător decât scrisa Apocalipsului...

Din mijlocul câmpului am privit aiuriți cum se aprinde și ultima casă din sat. Satul întreg ardea ca o Sodomă nevrednică.

Câmpul era plin de vite, de cară și de oameni. Ici o femeie își plângea soful, care probabil rămasese între dărământurile casei, de unde încercase să mai scape ceva. Dincolo o mamă plângea copilul zdrobotit de picioarele vitelor. Alți-și plângeau avutul mistuit de foc și toată noaptea câmpul a fost cutremurat de plâns, de blesteme și de suspinuri.

Pe tata l-am așteptat, l-am căutat, dar fără folos. Dacă am văzut că nu vine nici după ce s'a aprins cea din urmă casă, am știut că n'o să-l mai vedem niciodată. Ne-am așezat împrejurul mamei și toată noaptea am plâns. Vitele îngrozite stăteau lipite de noi și prin mugetul lor plângător ne sporiau jalea.

Satul întreg era o torță uriașă care ardea agitată de bătaia vântului.

Către ziuă vântul a încetat ca și când și-ar fi împlinit menirea. Flăcările focului se potoliră iar fumul se lăsă greu și acru, ca o ceață deasă, peste noi. Pe locul unde fusese satul, jăratecul strălucia în noapte ca un foc vărsat din măruntaele pământului.

Se lumina de ziuă. Cerul înduioșat de năprasnică încercare ce se abătuse peste satul nostru, poruncise norilor să aștearnă giulgiul alb peste locul sinistrului. Ninge.

După ce s'a luminat, am plecat să căutăm pe tata și, dacă focul ne va fi mai lăsat această mângăere, să-l înmormântăm creștinește. În vatra satului, fulgii de zăpadă se prefăceau, din cauza căldurii, în picături de ploate. Picurii cădeau pe cărbunii aprinși, sfărâiau și se ridicau sub formă de aburi cocliți, odată cu fumul ce mai ieșia din grămezile de nutreț.

Unde fuseseră case nici cenușa nu mai rămăsese. Vântul o împrăștiase prin curți și pe uliți. Urmele caselor se cunoșteau numai după bolovanii coperiți de moloz.

Printre grămezile fumegânde se strecurau oamenii, ca să plângă pe ruinele avutului lor. Erau înspăimântători: cu hainele arse, cu părul și mustățile părлите, cu fețele pline de arsuri și înegrite de fum. Se strecurau tăcuți și desnădăjduți.

Pomii se ridicau ca niște schelete, înegriți și fumegânzi. Din loc în loc se vedeau vaci, porci, oi, capre, găini ori alte vietăți înegrite de foc și cu pântecetele umflăt sau plesnit.

Corbii pluteau în văzduh, așteptând stingerea focului ca să ia în primire stărvurile.

Flăcări mari izbucneau din când în când printre trâmbele de fum gros și înecăcios.

Fumul și mirosurile grele ne-a silit să ne întoarcem.

De sărbători ne-au găzduit oameni miloși din satele vecine.

Din toate părțile ni s'au dat ajutoare. Satul s'a ridicat iarăși. Casele de piatră și de cărămidă au luat locul celor arse, dar mult timp a trebuit până să-și agonisească lumea tot ce arsese.

Pe tata nu l-am mai găsit. S'au găsit câteva cadavre. O fi fost și el printre acestea, dar nu l-am putut cunoaște. Cei găsiți erau doar scrum.

Din seara aceea, de acum 73 de ani, n'am mai auzit colinda întreruptă de dangătul clopotului. Astăseară o auzi din nou. Mi se părea că aud și clopotul sunând într'o dungă.

Așa ne povesti bunicul, în timp ce noi îl ascultam înmărmuriți. Auzisem noi de focul acela dar nu ne gândeam că a fost așa de năprasnic.

O nouă ceață de colindători se ivi în tindă.

„Trei păstori se întâlniră,
„Raza soarelui,
„Floarea soarelui,
„Și așa se sfătuiră...”

Bunicul își recăpătă voioșia și împărți daruri colindătorilor.

Era târziu. Colindătorii merseseră la culcare. Ne culcaserăm și noi, dar nu puteam adormi. Ne temeam că vom auzi dangătul clopotului sau vom zări prin fereastră lumina focului. Din când în când auziam pe bunicul tușind în patul său.

Într'un târziu, bunicul, crezând că dormim, se scula pe întuneric, îl auzirăm apoi îngenunchind la icoană și murmurând o rugăciune:

„Nu ne pedepsi Doamne, pentru păcatele noastre. Nu aduce asupra-ne urgia potopului, nici chinul boalelor, nici pustiul războaielor și nici focul Sodomei. Păzește-ne Doamne, pe noi păcătoșii...”

Daniil Popescu

Societatea minieră „Mica” ocrotitoarea Zărandului

De mii de ani aici, în Munții Apuseni, se fac exploatare de metale prețioase. Când ne-a adus pe aceste meleaguri Traian, existau deja mine de aur, și de atunci și până azi se extrage din ele metalul atât de prețuit și căutat: aurul. El definește și azi în viața economică modernă, cel mai important rol de regulator al schimbului de bunuri și valori.

Deși regiunea noastră este până azi, după cea din Ural, cea mai însemnată din întreaga Europa, în ce privește producția aurului, — totuși această împrejurare nu a adus asupra acestui binecuvântat colț de pământ, bunăstarea logică, ce ar fi trebuit să rezulte din faptul că el dă din măruntaiele lui atât de important produs. Minele de aur din jurul Bradului erau în mâinile unor capitaliști streini, pe cari nu-i lega sufletește absolut nimic de acest pământ și de populația lui românească. Conducătorii societăților miniere erau streini, inginerii și funcționarii superiori asemenea, și tot așa și muncitorii tehnici bine plătiți, tot din cele străinătăți erau aduși. Românul bietul îndeplinea cea mai istovitoare muncă subterană, prin mine și taverna, sau cea mai grea la suprafață. Munca îndeplinită ori unde, îi storcea toată vloga din corpul și sufletul său. Acei streini ne tratau ca și pe o colonie africană, exploatându-ne, și îmbogățindu-se în paguba regiunii aceștia, ingenușiată economică, și umilită sufletește.

Prea puțin ne-am dat seama de aceste împrejurări. Avera noastră națională era doar tocmai brațul de muncă, care trebuie ocrotit mai conștient!

Situația umilitoare a început a se schimba abia după ce proprietatea acestor mine a trecut în mâni românești. Și pentru a vă convinge, că nu exagerăm, vă rugăm să comparați situația de azi cu cea dinainte de războiu. Cu toată criza economică generală, regiunea Bradului nu suferă atât de mult; ba dacă luăm seama cu atențiune, vom vedea, că satele dimprejur au azi o înfățișare cu totul nouă, care denotă proapășire. Casele acoperite cu paie încep să dispară, luându-le locul altele acoperite cu țiglă. Grădinile sunt împrejmuite cu garduri sistematice; straturi de zarzavaturi, pomi fructiferi și tot felul de flori le dau o înfățișare veselă, care cadrează cu acoperișul roșu al caselor, șurilor și celorlalte edificii laterale. Locuitorii acestor sate sunt mai bine îmbrăcați, și-și poartă copii la școli, râvnind pentru înălțarea socială.

Toate acestea se datoresc faptului, că societatea „Mica” își plătește omenește muncitorii, cari sunt și populația acestor sate înviorate. De fapt societatea „Mica”, de 5 ani de zile nu a redus salarizarea muncitorilor minieri, deși traiul la multe articole, îndeosebi alimentele, s-a ieftinit. Ea și azi plătește șutul cu 60—200 lei, ca și în anul 1930, — ceace dă posibilitate muncitorului nu numai să se nutrească omenește, să se îmbrace el și familia mai cinstită, ci îi înlesnește o îngospodărire remarcabilă, — care au efecte generale economice, dintre cele mai fericite.

Dar societatea „Mica” nu s-a oprit numai la remunerarea cinstită a muncii din mină, ateliere și birouri, ci a trecut și la ajutarea unei activități sociale conștiente, urmărind și ridicarea culturală și morală a populației rurale,

de unde își recrutează muncitorii. A subvenționat biserici și școli, ba a luat singură inițiativa clădirii unor case culturale, care ne fac mare cinste. Astfel a înzestrat bisericile din Brad și Ruda cu localuri admirabile, a contribuit pentru construirea bisericii din Baia de Criș și altele. A ridicat în comuna Țărățel o clădire monumentală pentru Casa Culturală. A distribuit an de an nenumărate subvenții și ajutoare ocazionale, urmărind servirea binelui obștesc și ridicarea morală a populației satelor noastre.

Chiar și în Bradul nostru se remarcă o dezvoltare continuă. Se con-

struiesc an de an noi case, se menține prețul imobilelor la un nivel ridicat, ba în unele cazuri sunt mai urcate, decât în orașe mai mari. Toate, ca urmare a sprijinirii economice conștiente a societății „Mica”, fie ca efect direct ori indirect. Binefacerile dela sate se fac simțite și la oraș, astfel, că ne considerăm îndreptățiți să privim cu multă încredere dezvoltarea și prosperarea Bradului și ale împrejurimii lor.

Toate aceste avem a le mulțumi Societății „Mica” și vrednicului și înțelegătorului ei director general Ing. I. Gigurtu, care a devenit cu adevărat părintele ocrotitor al muncitorilor săi.

Din faptele înșirate și din gospodăria lor înaintată ei pot constata și simți, că minele Societății „Mica” sunt cu adevărat în mâni românești.

Argus

SEMNE BUNE

Cu bucurie am constatat — și comunic tot bucuros și altora aceste constatări — că legea conversiunii din 7 Aprilie 1934 a dus la un succes relativ destul de însemnat. Notez că mă refer la reușita socială și economică a legii.

Dacă și creditorii ar fi avut aceeași bunăvoință în a lichida trecutul trist al creanțelor și datoriiilor neachitate, așa cum s'au năzuit a face debitorii în majoritatea lor — în special țărani simpli și săraci — legea și-ar fi atins scopul în întregime.

Și-l-ar fi atins în sensul că sângele necesar vieții economice și financiare: banul, ar fi circulat cu mai multă siguranță — și ca urmare a acesteia — cu mai multă intensitate.

Odată cu această circulație s'ar fi înviorat și una din laturile vieții sociale a țării, urmându-se din rugina părăsirii multe instituții, de cele mai diverse feluri.

Imi râdea inima de bucurie, când, în preajma lui 15 Noemvrie 1934, vedeam pâcurile de debitori asaltând băncile, pentru a-și regula datoriile.

Cei mai mulți dintre acești debitori s'au prezentat în fața ghișeelor cu dorința precisă și hotărâtă, de a-și plăti datoria în întregime, bine înțeles după ce se vor fi făcut venitele scăderi de 70% din totalul creanței, deși ar fi putut plăti, beneficiind de aceleași avantajii, și în termen de doi ani.

Totuși, fiindcă ei — debitorii — își dădeau seama de urmările binefăcătoare ale totalei lichidări, plăteau imediat, primind la mână cambia, pe care apoi, spre vecinică amintire, mulți au pus-o în ramă.

Acestea erau intențiunile și sentimentele majorității debitorilor. Că vor fi fost — și sunt încă — mii cari s'au sustras acestor îndatoriri civile și morale chiar, este adevărat. Aceștia formează însă minoritatea și sunt în special aceia cari și-n timpurile bune au înșelat buncredința a creditorilor lor. Căci de-când e lumea n'a fost pădure fără uscături.

Nota rea însă se cuvine creditorilor cari — cu excepția Băncii Naționale a României — s'au arătat recalitranti, neînțelegători, și neînduplecați în aranjarea acestor datorii învechite.

Aceștia făceau diferite șicane debitorilor, le cereau nenumărate acte, cari erau în realitate de prisos, pentru dovedirea calității

lor de beneficiari ai legii; nu acceptau nici un fel de scuză față de greșala și prostia debitorului de-a fi încheiat, în trecut, convențiuni de renunțare la beneficiile legilor de conversiune, prezentă și viitoare, ci se foloseau de puținele dispoziții ale legii, mai aspre cu debitorii, punându-le în aplicare.

Singură Banca Națională, în frunte cu distinsul și adânc înțelegătorul ei director, d. Mihăilăș, (n'am putea să spunem cuvinte rele nici despre Banca Crișana) s'a arătat conciliantă, rezolvând complet cel puțin 25% din numărul cambiilor aflate la dânsa, fără a mai pretinde atâtea probe, mulțumindu-se cu argumentul într'adevăr hotărâtor: îmbrăcămintea țărănească a debitorului.

Dacă Dumnezeu va fi auzit binecuvântările năcăjiților oameni, desigur că blândul director nu va rămâne fără răsplată. O și merită, spre cinstea lui.

Aceste reflecții le fac în ce privește aranjarea datoriiilor la bănci.

Nu tot aceeași situație se prezintă dacă cercetăm felul cum debitorii și-au pus la punct datoriile către persoanele simple particulare.

Față de acești creditori, cari dealtfel, în realitate, și-au încasat de mult creanța, rămânând de plată doar dobânzile capitalizate, debitorii s'au manifestat mai rece, mai puțin binevoitori, ba chiar indiferenți.

Cred deci, ca, pe această cale a scrisului să-mi îndrept modestul sfat către toți debitorii cari datorează persoanelor simple particulare, să-și aranjeze și față de aceștia datoriile, conform cu prevederile legii.

Orice întârziere le va fi păgubitoare.

Creditorii vor porni acțiuni contra lor pentru plata ratei scadente, vor face execuții pe toate venitele lor, se vor întabula pe imobilele lor. Toate acestea, la cari se adaugă și speșele de proces, vor întrece cu mult miea rată pe care debitorul este obligat, conform legii, să o achite.

Făcând și acest pas, vor da dovadă că sunt conștienți de îndatoririle lor civile și morale, contribuind la îmbunătățirea vieții economice, în strânsă legătură și dependință de situația creditului, care nu va reinvia decât odată cu lichidarea, în întregime, a datoriiilor.

R. S.

Orfanul

*Afară-i frig și iarnă grea
Și suflă vântul tare;
Mitică-i mic și e orfan
Și foc în vatră n'are!*

*Tăticul lui e mort de mult
Și mamă-sa-i sărac.
El, bietul, e flămând și gol
Că nimeni nu-l îmbracă.*

*O haină caldă, ori un dar,
Din mâna noastră mică,
Ce repede ar alina
Durerea lui Mitică!...*

*Voi, dragi copii, cu suflet bun,
Ce-aveți părinți cu stare,
Gândiți-vă la cei săraci
Și dați la cel ce n'are!*

Aurelia Pop

AVIZ!

Cadouri prețioase de
Crăciun și Anul-nou
se pot procura numai în magazinu-
lul de ceasornicărie și bijuterii,
al lui

IGNAȚIE SZIDOR din BRAD.

Nu cumpărați dela vânzători ambalanți sau din alte orașe, ceasornice sau bijuterii, pentru că numai la mine veți găsi

prețurile cele mai solide și marfa garantată

Cel mai mare asortiment!

Garantăm repararea ceasornicelor și bijuteriilor.

FONDAT ÎN 1903 BRAD.

EDITURA „PANTHEON“

N. R. Aminteam, în unul din numerele trecute ale „Zarandului“, că la Brad, din inițiativa apreciatului eseist d. Gh. Minovici și a d. Roth, s'au pus bazele unei edituri românești.

Apariția romanului IOANA de Anton Holban, prima carte ce a ieșit — zilele trecute — de sub teascurile editurii Pantheon a fost o adevărată surpriză pentru toți acei ce-i interesează literatura. Ziarele și revistele din Capitală și provincie au consacrat coloane întregi entuziaștilor dela Brad.

Iată de exemplu ce scrie cunoscuta și serioasa revistă bucureșteană: AZI, despre editura și inițiatorii ei:

Dela Brad, un mic orașel pitit între culele munților Apuseni — cunoscut mai mult din trecutul istoric al Ardealului, — ne vine vestea înființării unei noi edituri de cărți literare: „Pantheon“. Vestea de două ori surprinzătoare: editura întemeiată vrea să fie desăli-nătoare de drumuri noi în câmpul lucrărilor de editură românești, și apoi s'a născut din inițiativele contopite ale... unui librar și unui inginer!

Dacă n'am fi văzut aveau pe inițiatori, dacă n'am fi auzit deadreptul dela dâșii entuziasmul lor cald și hotărârea lor neînfrântă pentru a izbândi, mărturisim că ne-am îndoi de veracitatea ei atât iese dâșii din făgașul obicinuit!

În fața evidenței însă, am capitulat... instalațiile editurii sunt terminate, mașinile lucrază, primele două cărți sunt sub presă și vor fi în vitrină între 15 Decembrie și 15 Ianuarie.

Inaugurarea acestei edituri se va face cu romanul „Ioana“ al subtilului scriitor Anton Holban, după care va urma — în cursul lunii Ianuarie — romanul de răsunet european al unicului scriitor André Malraux: „La Condition humaine“, în traducerea d-lui Gheorge Minovici — unul dintre promotorii editurii — și prefațat de criticul E. Lovinescu. Numele autorilor aleși ne scutește a mai insista asupra serioșității și calității spirituale ale înfăptuirilor începute.

Dar noua editură nu se mulțumește cu atât. Dâșii pretinde că dreptul la înființarea ei nu-l poate merita decât aducând realizări noi și în tehnica lucrărilor de editură românești. De aceea va da o îngrijire deosebită și condițiilor tehnice în cari vor apare volumele anunțate. Acestea vor fi prezentate într-o aleasă legătură de bibliotecă, în genul cărților literare editate în Germania și Anglia, menținând totuși prețurile modeste ale edițiilor broșate apărute până acum la noi.

Vor urma apoi, alternând, scrieri originale ale autorilor noștri tineri, dar deja consacrați, și traduceri făcute cu o deosebită grijă, din scrierile contemporanei celei mai reprezentative ai literaturilor străine, în special englezi, francezi, cehi și germani.

Inregistrăm aceste amănunte fără să elogiem nimic. Inițiativa în curs de realizare a entuziaștilor idealști dela Brad (poate numai în provincie se mai pot întâlni astfel de oameni) iese atât de mult din comun, încât se impune singură. Așteptăm cu nerăbdare apariția în v. trină a primelor volume scoase de sub presa editurii „Pantheon“, bucurându-ne de acum de uimirea ce vor încerca-o în curând oameni noștri cari citesc.

Culturale

În ziua de 9 Decembrie Cercul Cultural „Ioan Creangă“ a ținut ședința sa din luna Decembrie la școala primară din Buceș-sat.

De dimineață s'a ținut lecțiile practice. Dl. Ilie Albu a ținut lecție de inv. Cir. predând „Solidaritatea Națională“ la cl. VII. Dna Elenă Albu a predat o lecție de cânt „Moș Crăciun“.

După critica și constatările făcute, lecțiile au fost notate ca „bine reușite“.

După lecțiile practice membrii cercului au luat parte la serviciul Divin, care s'a oficiat de preotul Ioan Birău.

După slujbă preotul Ioan Birău prin cuvinte frumoase a arătat scopul venirii învățătorilor din satele învecinate la școala satească, spre a aduce cu ei lumina de care sunt lipsiți locuitorii satelor de astăzi, îndemnându-i a lua parte cu toții la ședința publică a cercului.

A urmat un frumos și bogat program, desfășurat în fața locuitorilor, prin care s'a putut constata munca rodnică depusă de cei doi învățători soți Ilie și Elena Albu, compus din declamări, coruri și piesa de teatru „Irozii“, trezind prin aceasta chiar și în sufletele cele mai împietrite vestea cea mare a Nașterii Domnului.

Conferințele publice au fost ținute de Dnii Ioan Cs. Petrescu care a vorbit despre: „Obiceiurile strămoșești“ și Ioan Vlăsceanu despre: „Folosele școlii și rostul obligativității“.

La ora 4^{1/2} serbarea a luat sfârșit prin cuvântul de închidere al d-lui Ioan Brădean care mulțumește locuitorilor pentru participarea la manifestarea culturală a dascălilor din satele învecinate.

S'a fixat ședința următoare la școala din Stănița de jos, pe ziua de 20 Ianuarie.

A urmat o masă comună unde a domnit cea mai perfectă armonie colegială.

PARTICIPANT

Rada cea isteată

A fost odată — e mult de atunci — o femeie, căreia Dumnezeu îi dăduse nouă fete.

Deși săracă, lipită pământului — căci nu avea decât căsuța în care locuia — biata mătușă Sanda, căci așa o cheama pe femeia noastră, trebuia să le crească și să le îngrijească, căci așa a fost voia Domnului! Dar anii trecură și copilele se făcură mari... și frumoase. Îți era mai mare dragul să le privești, mai ales în zi de sărbătoare când, gătite cu haine curate și cu flori în coșite, mergeau la hora satului, ce se făcea în fiecare Duminică sub nucul lui moș Ilie, de sub poala dealului Balaurului. Erau una ca alta de mândre și de chipeșe. Doar pustia de sărăcie le făcea să mai sufere, împreună cu mama lor.

Într-o zi, pe când fetele lucrau în grădina de lângă casă, Rada, fata cea mai mare, îi zise mamei sale:

„Știi ce mamă? Am suferit destul din cauza sărăciei. Mă duc să-mi caut norocul în lume. N'am să uit de surorile mele și nici de tine. Înainte de a pleca însă să-mi cumperi un rând de haine bărbătești, căci am urit viața fetelor și așa vrea să mă fac băiat“.

Mama Radei făcu ce făcu și-i cumpără halnele cerute. Îndată ce se îmbracă cu ele fata își luă ceva merinde pentru drum și apoi își luă rămas bun dela mamă și surori și plecă în lume, — încotro vor îndrepta-o ochii.

După ce merse, merse... cale de mai multe zile, Rada, ajunsese la un castel frumos, cu totul și cu totul de aur. Era locuința smeilor.

Fiind pe inserate, ea se hotărî să bată la poartă și să roage pe stăpânul palatului s'o lase să se odihnească peste noapte acolo, căci îi era teamă să n'o mănânce vreo jivină sălbatică, din pădurea care era în apropierea palatului.

Nu apucă bine să deschidă poarta, și ce să vadă? O mulțime de smei, jucau și-și petreceau la o masă plină cu toate bunătățile pământului.

O cuprinse frica pe biată fată, de atâta gălăgie, și fără să fie observată de cineva ieși afară din curte și se culcă într-o scorboră de copac, din marginea pădurii.

Dimineața, când se îngâna ziua cu neaptea, se sculă și urcându-se într-un copac se uită în toate părțile să vadă dacă nu cumva se găsește prin apropiere vreo casă de om pământean.

Dar după multă străduință zări spre Soare-apune, departe, într-o poiană niște palate vechi.

O rază de nădejde îi pătrunse în suflet.

Se dete jos și o luă către locul unde a văzut casele.

În palatele pe care le văzu Rada, locuiau împăratul Cenușu, cu împărăteasa sa. Ei erau orbi. Trecuseră cincizeci de ani de când nu mai văzuse lumina soarelui.

Cum ajunsese, fata bătu în poartă. Împăratul, pentru că nu vedea, se apropie tiptil, și auzind după mers și răsuflare că e om, întrebă cine este și ce vânt îl aduce prin melegurile acele, neumblate, de mult, de picior de om pământean.

Rada îi răspunse: — „Măria ta, sunt un băiat sărac și caut vreo slujbă. Poate măria ta are nevoie de v'un servitor“.

— „Bine — îi răspunseseră împăratul — te iau, căci oile mele n'au mai păscut de cincizeci de ani; eu n'am văzut să le duc la pășune și nici ajutor n'am avut“.

După ce sfătui pe noul ciobănaș — cum trebuie să îngrijească turma, ce are să mai lucreze, îl ospătă și apoi îi dete oile în seamă.

Dimineața, când să le scoată din curte, pentru a le duce la pășune, împăratul îi zise: — „Vezi să nu te duci prea departe, căci dacă vei trece pe pământul zănelor, să știi că orbești și tu ca mine“.

Dar băiatul, — căci așa știa împăratul că e băiat — îi răspunse:

— Măria ta, să nu ai frică, dă-mi paloșul cel mai bun pe care îl ai, și fluierul din pod și lasă pe mine.

Cu fluierul la brâu și cu paloșul în mână plecă...

Nu ascultă sfatul împăratului și trecu oile și pe pământul zănelor.

Dar nici nu clipi bine din ochi și zâna veni val vârtel și începu să certe pe ciobănaș pentru îndrăzneala lui. „Stai — zise el — să cânt puțin din fluier și apoi să ne luăm la luptă“.

Dar, pasă-mi-te, fluierul era fermecat, căci, cum îl puse la gură, zâna începu să joace. Și juca și juca de nu se mai opri.

Ea rugă pe băiat să tacă puțin că „Îmi iese sufletul de obosită“ — zise zâna.

Dar ciobănașul îi cânta și mai cu foc. După ce a crezut, în sfârșit, că zâna nu mai are nici un pic de putere, se opri de a mai cânta, și scoțându-și paloșul, dintr-o învârtitură, îi rătăci capul.

Seara când se duse acasă luă capul cu el și-l aruncă în podul casei.

După câteva timp când pășunatul bun pentru oile sale începu să se isprăvească de

pe pământul zănei mari, plecă pe altă cale, ca să ajungă la zâna mijlocie.

Pe când oile sale pășteau cu multă lăcomie din iarba gustoasă, iată vine zâna, stăpâna locului. Dar cu fluerașul lui făcu la fel; iar zâna mijlocie avu aceeași soartă ca și sora sa mai mare.

Seara, când se întorcea acasă, găsea mai întotdeauna pe împărat, în poartă, așteptând să-i vină sluga cu oile, să le cerceteze dacă sunt sătule și să și le mângâie. Aceasta era plăcerea cea mai mare a lui.

Și era mulțumit tare împăratul de slugă.

De când avea el oi, niciodată n'au venit așa de sătule dela pășune, ca acum. Dar pe ciobănaș altceva îl frământa. Știa că mai este o zână; cea mică, și auzise el că-l mai isteată decât celelalte surori ale ei. Și pe ea n'ar putea s'o înșele cu una cu două.

Dar fără a sta mult pe gânduri se hotărî să vâre oile și pe pământul ei, și ce o fi o fi, ori el, ori ea.

A doua zi se sculă mai dimineață ca de obicei, își luă oile și se opri tocmai în Vâlceaua cu pădurice.

Turma abia trecu hotarul, și pădurea începu să plângă de clocotea Valea. Zâna cum o auzi, cu o falcă'n cer și cu una în pământ, roșie la față ca focul, de mânie se repezi să vadă care-i îndrăznețul pământean, care a cutezat să-i calce pământul ei.

Și cât ai gândi, a și fost la ciobănaș.

Fără să-l mai întrebe nimic, sare asupra lui și-l asvârli la pământ. Scoase paloșul, îl învârti odată prin aer, ca să pătrundă mai bine prin carnea și oasele gâtului, și când să-i rătăceze capul — norocul lui se vede — un berbec, mare, de te îngrozia numai privind la el, și care împungea, își făcu vânt și lovi așa de tare pe zână, că paloșul și-a greșit direcția, căzând alături de corpul stăpânului său, iar ea se văzu prăvălită la pământ. Ciobănașul, văzând această minune dumnezească, ca un fulger se repezi, îi smulse paloșul din mână și-i tăie capul.

Mulțumit că a scăpat teafăr, și din cea mai grea luptă, plecă mai departe, la palatul Zănelor.

Aci cutreeră prin toate odăile. Dar când ajunsese în cea din urmă cameră văzu un vas mare, și pe v. s. deasupra, un șarpe care păzea ceva.

Trase paloșul, tăie șarpele în bucăți și căutând în vas găsi o farfurie, iar în ea erau patru ochi. Îi luă și se întoarse la oi.

Seara — se duse cu oile acasă mai devreme ca de obicei. Întră deadreptul în camera împăratului și îl rugă să povestească cum de-a orbit el și împărăteasa.

(Continuare în pag. 8-a).

A murit poetul Boldea...

A murit George Boldea... A murit poetul delicat al „florilor inimii“... A plecat dintre noi, brusc ca o lovitură de soartă, paznicul credincios al celei mai fermecătoare grădini: a sensibilității fragede, a imaginilor subtile, a expresiei măiestrite. „Cărările lui au intrat în pământ“. Fraza aceasta, cu rezonanță verlainiană, pe care dănsul o scria despre un prieten al său, poet și el, răpus și el în pragul vieții, — nu se gândea de sigur că va fi, atât de dureros de timpuriu, o floare aruncată pe propriul lui mormânt.

Dar oare trecerea lui peste apele întunecoase ale Lethei o deplânge el însuși, din țara umbrelor unde a plecat?... Credem că nu! Din lumea durerilor și a privațiilor, a lipsei de înțelegere din partea unora și indiferenței voite din partea celor mai mulți, în care avântul lui spre frumos, munca neostoită și talentul său rar nu-l puteau măcar hrăni, — pentru vina de a se fi născut într-o epocă când cu totul altele sunt aptitudinile ce se cer pentru a putea răsbate și trăi bine, — din lumea aceasta, pe care a părăsit-o cu amărăciune, credem că dănsul nu regretă nimic. Dacă viața i-a fost vitregă, moartea în schimb l-a îndrăgit, îmbrățișându-l când nu împlinise încă treizeci de ani, punându-i capăt — poate din compătimire — peregrinărilor lui dureroase prin tot cuprinsul Ardealului, în căutarea unei catedre, care nu se putea găsi pentru el.

Regretul nu poate fi decât din partea noastră, cari l-am cunoscut și l-am prețuit. O amintire deosebit de pioasă i se cuvine mai cu seamă din partea celor din Brad, în mijlocul cărora poetul Boldea a trăit, a muncit și... poate a suferit, vreme de un an; în timpul scurtului popas, pe care soarta lui sbuciumată i-a îngăduit să-l facă în acest loc, dănsul ne-a dăruit, împreună cu prietenul și tovarășul său de veșnice peregrinări, poetul Emil Giurgiuca, interesanta revistă „Abecedar“, a cărei neobișnuită modestie de aspect era egalată numai de rara îngrijire a expresiei și de originalul și autenticul talent cuprins în paginile ei, care au fost relevate unanim și cu entuziasm de critică și au constituit o cinste pentru Brad.

Dar vântul protivnic l-a purtat mai departe, spulberând — după un an de apariție — și paginile măiestrit cizelate ale tânărului „Abecedar“, ca pe petalele înghețate de brumă ale unei flori de toamnă.

Văduvit de tinereasca revistă pe care o creiașe, poetul George Boldea găsește o prietenească ospitalitate în paginile „Gândului Românesc“ de la Cluj, unde însă, poruncile nepătrunse ale destinului îi rup, după scurtă vreme, firul vieții. În urma lui lasă, — pe lângă o duioasă amintire celor cari l-au cunoscut, și afară de versurile publicate, de o sensibilitate și o gingășie neîntrecute, — o comoară de inspirație fragedă și vibrantă, închisă în filele unui caiet. A o scoate la lumina tiparului e o datorie pioasă și elementară a celor cari au fost în apropierea lui și au putința să o facă.

Nouă din nefericire nu ne este cu putință, decât doar să cioplăm pe lepedea care i-a înnăbușit pentru totdeauna glasul, propriile lui versuri, cari răsună încă, scandate de poet într'un început de iarnă la fel ca acela când a închis pe veci pleoapele, — cel mai potrivit epitafor pe care un poet și l-a scris vreodată:

Elegie de iarnă

*Nu știu ce rău de lapte revărsat
Te-aduse noaptea, albă colilie,
Cu pânze de mătase ai legat
Râni de păduri ca inima-mi pustie.*

*Duresi pe ape punte de mărgean
Și pieptul meu svâcnește-abia ca ele,
De-acuma poate trece în rădvan
Culegătoarea florilor de stele.*

*Cu degete de-argint mă înfiori
Și plânge 'n mine viers de alăută
Spre cerul înecaților cocori
Ce mă chemau spre apa nebăută.*

*Ci 'n lăntuit rămas-am o grădină,
Azi cu linfoliul tău peste pleoape,
Omătul meu de flori să te îngroape
Când naștere 'nstelată vei fi tină...*
(George Boldea)

Gheorghe Minovici

Note fugare

de: Ion Plugaru.

In ziua Mamei

Balul aranjat de reuniune în scopul ajutorării mamelor sărace a reușit de minune. E adevărat că pregătirile au durat multă vreme. Doamna prezidentă, femeie fără copii, și-a comandat o rochie la Paris în vederea acestui eveniment, ca s'o întrecă „pe a prefectului“. Venise toată lumea bună din împrejurimi. Numai haine de mătase cu decolteuri mari. Muzica excelentă, bufetul bine asortat cu torte, icre, pasteturi, șampanie, jocurile de artificii, toate au contribuit la reușita serbării.

Era la masa comună. Mai multe sticle de șampanie se deșertaseră, al'ele pline le-au luat locul. Domnul prefect a închinat un pahar de vin în cinstea mamelor. Muzica intona: „mulți ani trăiască!“

O femeie desculță, murdară, ruptă, cu un copil în brațe și unul de mână, văzând lumina a intrat să cerșească. Din toate părțile răsunau glasuri indignate:

Eși afară, obraznică!

◆◆◆◆◆

La marginea mormântului unui orb

Se adunase lumea de pe toate satele din jur, ca să conducă la locul de veci, pe Gheorghe Marcu, zis Orbul, din cauză că era lipsit de vedere. Glasul clopotului avea o rezonanță sfâșietor de tristă, casunetul fluierului unui cioban îndrăgostit. Mai sfâșietoare sunau cuvintele preotului Candin: „Dumnezeu n'a dat lumină ochilor acestui om, el n'a putut să se bucure ca noi de frumusețile firii, n'a văzut niciodată cerul presărat cu stele, nici

unduirea bină a apei, trecând de pe peatră pe peatră, sau vestmântul de flori al pomilor, primăvara. Așa pedepsește Dumnezeu pe om pentru păcatele sale.

Toți tăceau, numai copilul de opt ani al orbului, o b și el, plângea cu suspine.

◆◆◆◆◆

Amurg

Grădina îmbrăcase haină melancolică de toamnă. Pomii stau neclintii ca sub apărarea unei dureri. Departe dinspre miazănoapte se ridicau nori negri și grei, ca niște balauri uriași din basmele copilăriei, încolo cerul era senin. Soarele palid ca un ofticos cobora încet încet către orizont.

Iacob Mihu era mohorat de un regret nespus: regretul după soare și după Laura Toma. Prin mîntea lui se scurgea firul vieții sale de copil sărac și orfan, crescut printre străini. În viața lui doar soarele și Laura au știut să-i încălzească și să-i deschidă sufletul. De azi îi pierde pe amândoi. Laura a plecat de lângă el, fără măcar să se uite 'napoi și deodată cu ea a trecut și soarele în adâncimea altei lumi.

Amurgul unei zile, amurgul unei iubiri, Pe neașteptate o noapte neagră, cețoasă și rece a pus stăpânire pe grădina amintirilor lui și pe sufletul lui Iacob Mihu.

— După cum anunșasem, Oastea Domnului a avut Duminecă o frumoasă adunare la Băița. Fiind favorizată și de un timp frumos a fost multă lume care s'a adăpat la cuvântul Domnului nostru Iisus Cristos. Dl. prof. D. Secărea merită a fi lăudat pentru sârguința sa față de popor.

O nouă agenție de presă

In Capitală a luat ființă zilele acestea o nouă agenție de presă și publicitate intitulată „Serviciul Presei“.

Noua agenție condusă de un mănunchin de ziaristi destoinici are o factură occidentală. Lipsită de orice colorit politic, noua înjghebare pornește viguros la drum, punându-se în special la dispozițiunea publicațiilor din România.

Inzestrată cu numeroase secții bine utilitate, agenția „Serviciul Presei“ furnizează prin telefon, telegraf, poștă și radiograme informațiuni de presă ziarelor din țară și străinătate. O secție specială de reportaj procură ziarelor și revistelor articole de tot felul, clișee, fotografii, matrițe, etc. Secția de publicitate pe lângă obișnuitele încheieri de publicitate, urmărește zilnic reclamele ce se fac în toată țara, întocmind tablouri și statistici pentru uzul administratorilor de ziare și agențiilor de publicitate.

In sfârșit, secția de documentare — inovație pentru țara românească, — pune la dispoziție instituțiilor publice și particulare și a personalităților din orice ramură de activitate, extracte din ziarele și revistele din țară și străinătate asupra tuturor subiectelor și personalităților. Dacă mai adăogăm la acestea secția de cartotecă care strânge datele biografice ale tuturor personalităților din lumea întreagă, avem imaginea vastului câmp de activitate a noii agenții menită să dea un nou impuls publicațiilor românești.

Conferință Catihetică

În ziua de 13 Dec., a. c. a avut loc în Hălăgăgiu „conferința catihetică“ prezidată de P. C. S. prot. Ștefan Bogdan, la care au asistat următorii preoți: I. Cristea, Micluța, Gligor Alex, I. Mizeș, Gavrița T., Uscatescu, Leucean, I. Giurgiu, Toma Florea, Tămaș, V. Giurgiu, Sirban I., R. Bora, T. Sirban și Borza Emil.

Ne-am bucurat apoi de prezența d-lui subrev. Iosif Târziu. După ce mulțimea a trecut la școală, s'a început ședința intimă cu obișnuitul program, lecția practică și conferințele.

Lecțiile ținute de P. C. S. pâr. Micluța și pâr. Alex Gligor, au fost într'adevăr demne de cele mai frumoase aprecieri din partea asistenților. Metodic predate, cu tact și multă pricepere.

După terminarea lecției, ia cuvântul P. C. S. prot. Șt. Bogdan, care printr-o conferință bine venită și bine documentată, deschide conferința catihetică din acest an.

Apoi urmează la cuvânt dl subrev. Târziu, care aduce laudă și elogiul d-lui prot. Șt. Bogdan, pentru dragostea nefermărită cu care instruiască corul mixt, care este fala acestui ținut. Apoi arată cum păstoriții din acest ținut se pismuiesc unii pe alții. Tot d. Târziu spune ca să nu dăm elevilor în lecții, cantitativ ci calitativ.

Urmează apoi conferința pâr. Romul Bora, care prin frumoase exemple, arată cum trebuie să catehizeze preoții astăzi când moralul elevilor este atât de decăzut. Apoi face o scurtă privire asupra manualului „În slujba misionarismului ortodox“ și aduce cele mai vii mulțumiri, Prea S. S. Dr. Grigorie Gh. Comșa, pentru că ni-a dat acest manual după care să ne putem conduce mai ușor, pentru a putea ajunge la rezultate cât mai reale.

Dl preș. după ce se termină conferința Pâr. Bora, încheie adunarea.

Emil G. Borza
cand. de preoție.

— Necrolog. Bătrânul și venerabilul preot din Băița, Gheorghe Drăgan, după grele suferințe, s'a stins din viață.

Împreună cu îndurerata sa familie, îl deplângem și noi toți cari l-am cunoscut și asupra cărora s'a revărsat bunătatea sufletului său. Îl plânge însăși micuța biserică a Băiței, căci vocea sonoră și impresionantă a credinciosului ei slujitor nu va mai răsună într'însa. Dumnezeu să-l odihnească în pace.

EPOCA BONURILOR

Mizeria trecută, plătită acum cu bonuri de impozite, și-a format epoca ei distinctivă. Salariile restante, plătite de către unii atât de scump — cu însăși viața — au fost în parte revalorificate prin aceste bonuri. Dar oare Statul nu-și dă seamă că acest gest e o nouă ironie față de funcționari?.. Sau dacă e conștient de acest fapt atunci de ce vine cu această formulă nepotrivită și parțială?

Aceste bonuri zise de tezaur și de impozite reprezintă o valoare nominală egală cu suma debitată Statului și sunt crescând după normele stabilite. Creditorii Statului cari au primit astfel de bonuri au fost foarte mulți — și mai sunt încă — așa că valoarea și numărul bonurilor apărute pe piață a fost enorm de mare și ivindu-se concurența, posesorii au fost nevoiți să le dea pe un preț derizoriu, care a ajuns până la 30% pentru un bon care valoarea 100 Lei.

Nu ne îndoiim că apariția acestor bonuri ar fi fost salvatoare pentru cei cari au suferit luni de-arândul mizeria, dacă s'ar fi deschis și căile normale de revalorificare ori schimb. Unicii, cărora le constituiau o infimă sursă de venit, pentru posesorii bonurilor este pătura contribuabililor cu impozite restante până în anul 1931. Dar perioada aceasta a însemnat o nouă deziluzie, căci impozitele nu atingeau cifra bonurilor de pe piață. A început un spectacol murdar. Fiecare a încercat să-și plaseze bonurile, deci concurența era evidentă și a fost fatală pentru toți.

Din truda și jertfa funcționarilor români, pieritori de foame și nesalariați pe acele timpuri, azi răscumpărați prin bonuri, s'au îmbogățit străinii și în deosebi Evreii cari fac schimbul. Și spolierea are aspect dublu! Aceasta a intenționat oare Statul când a rostit în modul de mai sus? Oare nu și-a dat seama că va fi și mai amarnic înșelat cu dreptul de a se plăti astfel impozitele, căci ori trebuia să se admită plasarea bonurilor și în impozitele de pe 1932, ori să fie aflat o altă sursă de

plasare, pentru a nu fi nevoiți martirii acelei epoci de tristă amintire: Iorga — Argentoianu să-și arunce munca lor străinilor.

Și apoi e știut că funcționarii sunt cei mai exacti plătitori a impozitelor, așa că foarte pușini dintre ei au avut datorii unde să-și poată introduce bonurile. Și în această privință au câștigat numai străinii, jefuitorii Românilor și conducătorii trusturilor și contrabandelor! Și oare ce rost a avut această măsură, când salvează pe cei mai răi cetățeni, cărora le face enorme servicii, ca un cadou pentru că nu și-au achitat impozitele cu ani înainte? Sunt mândri cei ce au făcut acest pas, că au suprasaturat pe toate lipitorile acestei nații? Și câte lipitori nu sunt și între ai noștri?!

Dar dacă cei de sus n'au înțeles chemarea lor, ce i-a determinat pe cei loviți de soartă să nu protesteze vehement, formând un bloc comun pentru salvarea intereselor, căci suntem siguri că acei cari au răbdat luni în șir și au îndurat cele mai neștiute mizerii ar fi putut să viețuiască onorabil astăzi, deși cu un salariu derizoriu, dar care totuși e plătit mai normal decât în trecut!

Dacă guvernul a înțeles să ajute pe cei ce meritau, de ce nu s'a ridicat nici un singur glas pentru salvarea invalizilor, văduvelor și orfanilor, cari de asemenea au restante de primit și unii sunt pieritori pe la colțuri de străzi, spre rușinea noastră?!

Ar fi bine să înțeleagă conducătorii frământările celor mici, cari și-au jertfit viața și munca lor pentru binele și propășirea neamului. Cel mai mare bine ce ar putea surveni încă, ar fi plătirea muncii prestate în bani sau în bonuri revalorificate normal și nu 30% suta de lei.

Terminându-se epoca bonurilor se poate spune, că liniștea va domni peste multe căminuri, deoarece în modul cum au fost date, bonurile au produs și produc numai frământări.

Aug. Ilieșiu, student.

Stropi de noroiu

Este lăudabilă râvna edililor orașelului nostru, Brad, de-a-l îndrepta cât de cât specifică-i urâtenie: noroiul. Notez însă că această încercare de corectare costă bani mulți, iar rezultatul, în mai puțin de un an, este nul: Situația este aceeași ca mai înainte.

Precizez: Să luăm ca exemplu străzile și piețele.

S'a pavat, între altele, piața de scânduri. Priviți-o ce-a devenit azi, în special în dreptul caselor Manu. Este oare permis ca o lucrare atât de costisitoare să dureze abia câteva luni? Apa și mocirla stau adunate în bălți, cari, cu ocazia trecerii unui vehicul, se vor împrăștia în stropi mari, depunându-se fie pe casele învecinate, fie pe hainele și fețele trecătorilor.

Cred că este cazul ca acel care a avut în lucrare aceste străzi să fie tras la răspundere, pentru neglijența cu care și-a îndeplinit însărcinarea.

A ne scăpa de tradiționalul noroiu, ar fi o binefacere și dintr'alte puncte de vedere. Astfel, târgurile și mai ales bălciurile orașelului nostru ar fi mult mai cercetate.

Mulți vânzători și cumpărători evită târgul Bradului numai și numai din cauza mocirlei în care sunt condamnați să înnoate când îndrăznesc să-l cerceteze. Acestea sunt cuvinte pe cari le-am auzit rostindu-se de câțiva streini cu ocazia bălciului trecut. Și cred că au avut perfectă dreptate. Deci de două ori pagubă: Pentru vânzători și cumpărători.

Țin să remarc însă că mare parte din acest neajuns — al noroiului și murdăriei — îl cauzează însăși cetățenii urbei noastre.

Astfel, este inexplicabil, cum numai pușini dintr'ânșii își îngrijesc partea lor de trotuar, iar restul îl lasă nemăturat și necurățat. Aceștia nu-și dau seamă că un trotuar îngrijit dă un aspect mai plăcut casei lor.

Iar dacă acest argument nu-i determină la această operațiune igienică și estetică, pretindem autorităților competente să-i oblige.

Să fie amendați toți acei cari prin indolența și lipsa simțului lor de curățenie și estetică ne cauzează aceste reflecții posomorțite!

Altfel, veninul reflecțiilor viitoare își va schimba direcția: către cei cari nu știu impune aceste măsuri de curățenie.

Gr.

IDEL, oameni si fapte

Pulsul vieții sociale și prosperarea economică a unei regiuni depinde de spiritul de inițiativă și caracterul hotărât al oamenilor ce o locuiesc. Ținutul Zărandului în trecutul său a avut oameni cari, prin munca și devotamentul ce l-au depus în serviciul cauzei obștești, i-au ridicat printre cei mai de seamă oameni ai țării. Dar și azi acest ținut are oameni cari prin activitatea lor au determinat mersul vieții sociale din acest ținut și a căror activitate vrem s'o socotim în relief prin rândurile ce urmează. De bună seamă că directiva hotărâtoare în viața economică, culturală și socială ale acestei regiuni o are soc. „Mica” prin conducătorii săi, prin marele număr de muncitori ce-i are în serviciul ei, prin ajutorul dat bisericilor și școlilor din această regiune și cari au dat dovadă că sufletul lor nu e copleșit de vanitatea unui câștig prin exploatarea muncitorilor fără milă. Dnii Giurgurtu, dir. gen., A. Sieber și Ambruș s'au afirmat ca niște oameni cu suflete mari, și au un real simț de gospodari cinstiți.

O altă instituție care a fost și este pulsul vieții economice din această regiune e Banca „Crisana” în fruntea căruia stă dl. I. Ghișă, un om înzestrat cu reale însușiri de financiar care, în haosul economic de azi, a știut să salveze acest institut de credit, și care pentru o regiune ca aceasta, e de un folos nebănușit. Țăranul român de pe întreaga Valea Crișului nici nu-și poate da seama de rolul însemnat ce această bancă l-a avut în refacearea gospodăriei private.

Iar dintre acei ce prin situațiile deținute au fost de un real folos pentru locuitorii din acest ținut, remarcăm pe dnii dr. Pavel

Oprîșa și dr. Radu foști directori ai liceului, care în viața culturală a acestei regiuni au avut un rol preponderant. Dnii Nerva și Iacob Oncu, primul în calitate lui de deputat a dovedit întotdeauna un suflet deschis, desbrăcat de orice ură personală, fiind totdeauna în serviciul interesului obștesc. Al doilea, în timpul cât a stat în fruntea acestui județ în calitate de prefect, a fost un vracnic apărător al dreptății și un aprig sprijinitor al țăranului obișduit. Faptul ce le dă dreptul la recunoștința publică este că atunci când au deținut posturi de mare însemnătate, au pus interesele generale deasupra intereselor mărunte, cari micșorează valoarea oamenilor. De altcund dl. Iacob Oncu prin tinereță, spiritul vioi și inteligență remarcabilă se desenează ca primul purtător de cuvânt, al populației din acest ținut. Ca încheiere ne oprim asupra unuia care datorită tinereții lui, n'a jucat vr'un rol în viața socială a acestui ținut, de cât prin cariera lui de avocat, dar care intrunește frumoase calități sufletești ce-l fac simpatizat de toți și în care întrevădem un aprig luptător pentru drepturile acestei populații, este dr. Axente Tămaș.

SABIN TOMUȘ

Bon No. 7.

Zece bonuri de acestea dă drept posesorului la un anunț gratuit de 10 cuvinte la „Mica publicitate” din gazeta noastră.

BAIA DE CRIȘ.

Cerc cultural

La șc. prim. de stat din com. Vața de Sus, Duminecă a avut loc Cercul Cultural al învățătorilor și preoților din secția Vața. Învățătorii în corpore au luat parte la serviciul divin oficiat de un sobor de preoți. De aci cu toții au plecat la șc. prim. unde dl. Ceorgian a ținut o lecție practică, iar dl. Negrea a vorbit țăranilor despre: „Datoriile cetățenești.” Dl. subrev. Micu a făcut un calduros apel către toți cei prezenți de a-și trimite copii regulat la școală.

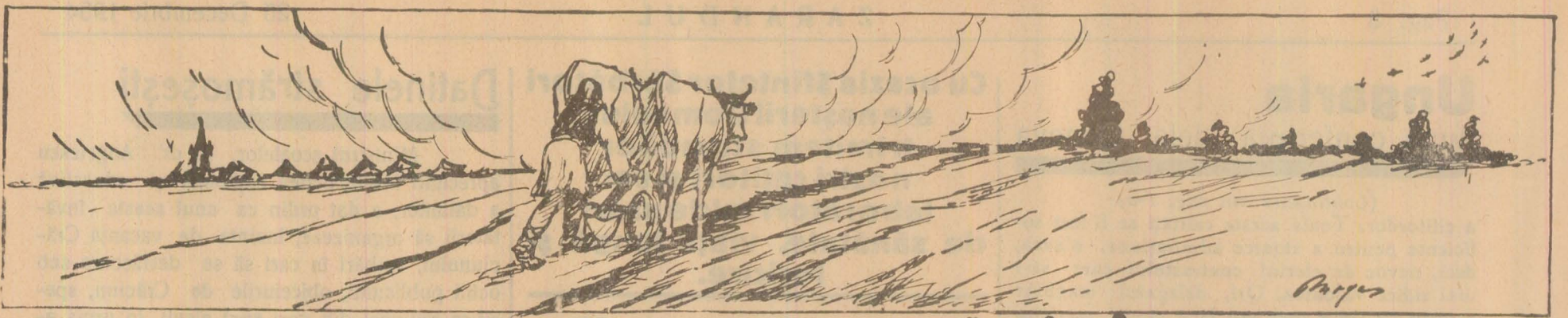
Elevii șc. prim. din loc au distrat publicul prin mai multe cântări și poezii cu caracter patriotic.

In atenția d-lui prefect

Populația Băii de Criș și jur vine pe această cale de a ruga On. prefectură să îndemne noul concesionar de autobuse; de pe linia Baia de Criș—Deva, să servească populația pe ruta întreagă. Căci cu toată intervenția d-lui primpretor din Baia de Criș, noul concesionar a venit numai pentru o singură dată la Baia de Criș, rămânând populația acestui ținut fără o legătură rapidă cu Deva. Iar populația se plânge de acest neajuns.

— DE-ALE PLUGĂRIEI —

Creșterea pasărilor pentru producerea de ouă

Cea mai însemnată producție a pasărilor de curte este producția de ouă. În câteva numere din acest ziar voi arăta cum putem căpăta ouă mai multe de la pasările noastre și cum putem lua pe ele un preț bun.

Câteva cuvinte despre ou

Oul este format din 3 părți: coaja, albușul și gălbenușul. Coaja este partea cea mai din afară a oului. Ea este făcută în cea mai mare parte din calcar (piatră de var), deci pasările trebuie să găsească acest calcar fie în pământ, fie în hrana pe cari le-o dăm. Toată lumea știe, că pasările înghit anumite pietricele. Când vom vorbi despre hrănirea pasărilor, vom vedea forma sub care să le dăm calcarul. Când pasările găsesc prea puțin calcar, atunci ouăle lor au o coajă subțire și se sparg ușor.

Coaja este aspră, când oul e proaspăt și devine tot mai lucie (netedă) pe măsură ce oul se învechește. Culoarea cojii are o oarecare însemnată, fiindcă ouăle colorate într'un anumit fel sunt mai bine plătite. În orașele mari se caută mult ouăle roșietice-verzui. Crescătorii din jurul acestor orașe hrănesc găinile cu niște prafuri colorate, cure dau ouălor culoarea dorită. Acest lucru însă nu trebuie făcut, fiindcă toate aceste prafuri sunt otrăvitoare. De altfel s'a găsit, că nu este nici o legătură între gustul oului și culoarea cojii.

Grosimea cojii are importanță atunci când vrem să punem ouăle la clocit, deoarece ouăle prea subțiri se sparg ușor, iar cele cu coajă prea groasă nu pot fi sparte de puișor și acesta se înăbușe.

Dacă ne uităm la un ou cu un măritor (ochian), vedem, că el are coaja străbătută de o mulțime de găurele, cari se numesc pori. Prin acești pori intră aerul în ou. Acest lucru trebuie știut de orice crescător de pasări căci, ca să păstrăm ouăle peste iarnă, trebuie să astupăm într'un fel oarecare acești pori, deci să împiedecăm intrarea aerului în ou.

În mijlociu coaja cântărește a zecea parte din greutatea oului.

Albușul este partea cea mai mare dintr'un ou. El cântărește cam 60% din greutatea totală a oului. Albușul folosește ca hrană puiului, până când este încă în ou.

Între albuș și coaja oului, de obicei la capătul lui mai gros, se găsește o cămăruță plină cu aer, care e ceva mai mare iarna decât vara și care crește pe măsură ce oul se învechește. Când privim un ou ce stă în fața unei lumini puternice, vedem mărimea cămăruței cu aer, deci ne putem da seama de vechimea lui.

Gălbenușul este partea cea mai hrănitore dintr'un ou. În el se află germele (sămânța) din care iese puiul. El cântărește cam 30% din greutatea

totală a oului. Gălbenușul este cu atât mai hrănitore, cu cât are o culoare mai închisă. Hrana care o primesc pasările hotărăște în mare măsură culoarea gălbenușului. De pildă dacă hrănim găinile cu porumb, (cucuruz) de culoare mai închisă gălbenușul va fi colorat mai închis.

Despre producția de ouă

Nu toate pasările de curte ouă la fel, din contra numărul ouălor este foarte deosebit după pasări.

Găina ouă între 70—260 și chiar 315 ouă pe an, rața ouă între 90—200 ouă pe an
gâsca . . . „ „ 15—60 „ „ „
curca . . . „ „ 20—30 „ „ „
porumbelul câte 2 de 8—10 ori pe an.

La aceiași pasăre producția de ouă se schimbă cu soiul. Am amintit altădată, că sunt soiuri de găini cari produc 200—250 ouă pe an, în vreme ce găinile noastre comune abea fac 75. Altă dată vom scrie despre toate soiurile de pasări ouătoare bune. Nu toate găinile unui soi ouă același număr de ouă.

Producția de ouă se schimbă și cu hrana care o dăm pasărilor. Dacă nu hrănim bine pasările ele nu ouă chiar de-ar fi de soiul cel mai bun.

Despre hrănirea pasărilor ouătoare voi scrie cu altă ocazie. Aici însă trebuie să atrag luarea aminte a cetitorilor mei asupra hranei de origine animală (rămășițe de carne dela măcelărie, praf de oase etc.). Se știe că toate pasările, oricât de ouătoare ar fi ele, au un timp al anului, când se opresc din ouat și acest timp cade tocmai atunci când firea amorteste, adică toamna. Acest lucru nu se datorește numai oboselii (ostenelii) pasării, ci și faptului că pasărea nu mai găsește insectele pe cari le găsea înainte. Lipsa acestor viermișori se poate înlocui cu alimente de origine animală.

Sunt anumiți negustori, cari amăgesc pe crescătorii de pasări nepricepuți, că anumite prafuri cari le au ei — și care se zic prafuri de ouat — măresc producția de ouă. Aceste prafuri nu ajută cu nimic la ouat, în schimb pot îmbolnăvi găinile.

Producția de ouă variază și cu vrâsta pasărilor. Pasările încep să ouă, când au o anumită vrâstă. Găinile bunăoară încep să ouă cam la 8 luni, dar sunt soiuri de găini cari încep ouatul la 4 luni și jumătate. Cel mai mare număr de ouă îl dau găinile în anul al doilea dela începerea ouatului. După trei ani trebuie să le îngrășem și să le tăiem, sau să le vindem. Ceea ce am spus la găini se potrivește și la rațe.

Gâștile, în anul întâi, 'abia ouă 15 ouă, în anul al doilea 30, iar aici încolo tot mai mult până ajung la 60 buc. Peste acest număr nu trec aproape niciodată.

Pasările ouătoare sunt iubitoare de libertate; ținute într'un loc prea strâmt,

se îngrășe și pierd însușirea de-a oua. El cer un loc cald, ferit de vânturile reci și bătut de soare. Un mare crescător de găini francez a spus, că soarele e tot atât de trebuincios ca și hrana pentru pasări.

Cocoșul iarăși are o înrăurire bună asupra producției de ouă.

În pofta de-a mări pe orice cale numărul de ouă, unii crescători și-au pus întrebarea, dacă nu cumva e bine să oprim găinile dela clocit. Într'adevăr, după ce a clocit, găina se simte obosită și cere un anumit răgaz, până când începe să ouă din nou. Totuși s'a găsit, că clocitul nu hotărăște decât prea puțin asupra numărului de ouă.

În sfârșit, producția de ouă este înrăuită de năpârlitul pasărilor. În vremea din urmă se dă mare însemnată acestui lucru. În tot timpul năpârlirii pasările nu ouă. Vom vedea că și acest neajuns se poate înlătura

(Va urma)

Prof. MARTIN IOAN

Din necazurile noastre

Valea Hațegului-leagănul portului și cântecului național — al cărei destin a făcut să trăiască în veșnice frământări, grație conducerii, se află într'o prefacere în spre mai rău.

Între impedimentele reale ale acestui ținut a fost și C. F. R., care ar trebui să deservescă interesele locuitorilor într' un mod uman. Durere... aici a fost contrarul. Consecința primordială a noului mers al trenurilor constituie ruperea legăturilor al centrelor apropiate cu comunele rurale, dată fiind — în special situația critică a elevilor ce urmează cursurile „Gimnaziului mixt din Hațeg.

Fiii noștri dornici de cultură sunt, forțați să facă cu rapiditate curse de cca. 12 km., pentru a nu pierde cursurile, deoarece „Domni” au aflat de bine ca trenul să sosească în Hațeg între orele 10-12. De remarcă că pe linia Caransebeș-Subcetate trenurile circulă când vor.

Și indecență, ca pe baza unor afirmațiuni deșarte să iei copiilor și banii pentru abonament înainte... apoi ghinion nu mai circulă nici un tren la ora reglementară și copiii gonesc spre școală meditănd, la banii furati.

Situația locuitorilor nu e mai comodă. Se știe că lumea gravitează intens spre Hațeg, și că toate oficiile publice se deschid la ora 8 dimineața, astfel că interesele fundamentale sunt depășite.

Locuitorii ținutului nostru sunt forțați să plece cu 24 de ore înainte și astfel spoliați în modul cel mai mișeleș de către străinii parazitari, care domină totul în Hațeg. Nu vrea nimeni să creadă că noi nu mai voim să fim spoliați și că nu mai voim să dormim în murdăria unor străini?

Am voi totuși să insistăm puțin asupra unor fapte misterioase, pe care nu le poate înțelege nimeni.

Ne uimește faptul că având o mulțime de intelectuali cu reputație și consacrați în cercurile elitei din Hațeg, nu au protestat la curțile convenite pentru modificarea itinerarului C.F.R. în vigoare, în sensul unei mulțumiri generale! Se ignorează cu totul doleanțele noastre considerându-se drept fleacuri provinciale?

Un lucru vrem să stabilim... S'a încercat o manevră stupidă contra elevilor dornici de cultură și un boicot contra locuitorilor?... sau cei în drept au fost de-o ingnorantă revoltătoare? Să se știe că pretinsele fleacuri provinciale sunt ale acelor cari constituiesc piatra de granit pe care se razimă totul, și durerile — măcar acestea — vor trebui a s c u l t a t e ! Așteptăm !... A. I.

Ungaria după conferința dela Geneva

(Continuare din pag. 1-a).

a cititorilor. Toate aceste calități ar fi fost suficiente pentru a stoaeră admirațiune, n'avea, deci, nevoie de efectul contrastului care să-i mai ridice valoarea. Ori, delegatul maghiar a ținut cu orice preț să-i facă acest serviciu. A fost desigur inconștient. Inconștient ca toți apostolii revizionismului, cari își inchipuie că pot induce în eroare opinia publică mondială prin grosolane mistificări. Din acest punct de vedere vecinii noștri sunt incorrigibili. Este unanimă părerea că Ungaria a suferit o mare înfrângere politică la Geneva, cu toate acestea dl. Kanya, ministrul de externe maghiar, declară ritos la Viena, că ei au ieșit victorioși și că Victoria lor apare evidentă pentru cei cari știu ceti prin're rândurile rezoluției votate de conferință. Probabil că dl. Kanya o fi crezut și despre francii falsificați în cărdășia lui Windishgraetz cam acelaș lucru și nu ne-ar mira faptul că după isprava dela Geneva să-l vedem recompensat, așa cum a fost recompensat cu un portofoliu ministerial după înmulțirea francilor.

Așa-i în Ungaria lui Eckhard, și-a lui Kanya.

Independent de părerea acestor oameni, voci dintre cele mai autorizate s'au ridicat în Parlamentul maghiar, pentru a cere demisia guvernului Gömbös și apropierea de statele successorale. S'au ridicat voci și în contra revizionismului, care trebuie să amuțiască, cel puțin pentru câțva timp. Din toate acestea rezultă că concepțiunea revizionismului maghiar a suferit un serios eșec. Ar fi însă o iluzie, dacă ne-am inchipui că oficialitatea ungară a renunțat definitiv la campania în contra noastră și a aliaților noștri. Stările interne din Ungaria sunt atât de grave încât încetarea diversității revizioniste ar duce iremediabil la lichidarea latifundiilor și a latifundiarilor. Intre revizionism și sistemul feudal din Ungaria nu este numai o simplă corelație, ci o necesitate istorică.

C. SAFTA

Rada cea isteată

(Continuare din pagina 4-a).

Fără să bănuiască nimic, împăratul îi spuse: „Sunt mai bine de cincizeci de ani de tunci. Era o zi frumoasă de vară, cu cere senin... M'ă sculasem des-de-dimineață, mi-am luat oile și le-am plecat la pășune. Nu știu cum am adormit, pe câmp, și oile au trecut pe ogorul Zănelor. Supărate pe noi, ne-au fermecat și ne-au sărit ochii: și mie, și împărătesei“.

Și împăratul oprindu-se începu să plângă... că... Vai! rău e să nu ai vedere. Copilul văzând tristețea împăratului îi spuse: „Mărite împărate ochii sunt la mine. Vino să te spăl și să-ți pun la loc.“

Îi povesti apoi întâmplarea cu zănelor și cum a găsit ochii la ele.

Împăratului, la început, nu-l venea a crede, dar se lăsă totuși, să-i pună ochii după cum spuse copilul.

Și minune! În prima zi începu să vadă ca prin sită, a doua zi ca prin ciur, iar în a treia văzu tot așa de bine ca și mai înainte.

„Cu ce să te replătesc copilul meu, pentru că mi-ai redat vederea?“

„Să rămâi la mine, de astăzi înainte vei fi copilul meu și toate ale mele vor fi ale tale. Dar spune-mi cine ești și cine te-a îndreptat la mine?“

Rada — aducându-și aminte de cel dragi, lăsați acasă, o podidiră lacrimite... —

„Împărate eu sunt o fată sărmană, m'am îmbrăcat bătește ca să pot străbate mai ușor prin lume, unde am plecat să-mi caut norocul și astfel să-mi pot ajuta pe mama și pe cele opt surori rămase acasă. Nu pot rămâne, trebuie să mă reinterc la ele.“

Bine fata mea. Atunci iați burduful acesta cu banii, caii și trăsura aceasta și scoateți cu ele sărăcia din casă.

Rada se întoarse acasă, și de atunci trăesc fericite...

g.

Din cauza sărbătorilor

numărul următor din
„Zarandul“ va apare în
8 Ianuarie 1935.

**Cu ocazia Sfințelor Sărbători
ale nașterii Domnului,
trimitem scumpilor
noștri cetitori și co-
laboratori calde urări
de sănătate, viață lungă și
fericire.**

Câteva impresii despre gazeta „Zarandul“

Iată ce spune despre gazeta noastră cunoscutul ziarist și conferențiar român d. Gh. Lungulescu, primredactor la marele cotidian Universul — „Promit că din momentul în care voi fi puțin liber să-ți trimit și eu câte un articol pentru acest ziar atât de simpatic ca spirit și aspect.“..

Mult răspânditul ziar Steaua Transilvaniei scrie despre „Zarandul“ următoarele:

„Zarandul“ este numirea unui ziar independent, cultural, economic și de informații, ce apare în Brad, în care intelectualii din „Valea Crișului Alb“, obârșia eroilor redemptării noastre naționale din 1784 și 1848, apără cu dragoste și tenacitate interesele moșilor din acel ținut bogat și totuși sărac din cauză că conducătorii țării nu le-au putut de grije acestor locuitori, cari nici azi, după 16 de domnie românească, nu au pământul lor propriu și zic: Munții noștri aur poartă, noi cerșim din poartă'n poartă. „hi murguleț.. hi“. Aici în „Țara moșilor“ trebuie instituit un „comisar al munților Apuseni“, care însă să se intereseze de nevoile economice ale acestui ținut, și nu de politica de partid, care înduimănește poporul!

Dl P. Ugliș, senator de Arad: „Vois colabora și eu la românescul ziar „Zarandul“, ce l conduc cu atâta dragoste de neam și țară.“

D. M. Bogza, publicist. „„Zarandul“ apare în condițiuni ce face cinstă conducătorilor ei. Merită sprijinul nostru...“

Poșta redacției

D. E. Borza — Hălmașiu. Așteptăm. Vă mulțumim.

— D. I. V. inv. Dealul Mare. Pot zii la o gazetă nu prea merg. D-stră ne-ați trimis patru... Sunt și foarte mari. Incercați la o revistă literară.

— D. V. U. Lugoj. Articolul nu e rău în primăvară vor fi serbările Comemorative și atunci îl vom publica, fiind actual.

— D. I. Articolul e prea mare. Îl vom publica refăcut.

— D. C. I. B. Articolul dtră îl vom publica în numărul viitor.

— D. A. I. Articolul: Tânăra generație nu-l vom publica.

CINEMA „ORIENT“ BRAD

Duminică 23 Decembrie 1934.

„Dezertorul“ un film din
Legiunea străină, cu:
(Atacul fortului Ronde)
George O'Brien, Gerta Niesen și
Herbert Mundin.

În prima zi de Crăciun:

„Mona Lisa“
cu: Trude von Molo și Willy Forst | Montarea lui Bolvari.
Muzica: Stotz.

A doua zi de Crăciun: „Liliacul“ cu:

Anny Ondra, Petrovich Svetislav,
Hans Junkermann și Georg Alexander.
Regia: Karl Lamac. Muzica de Johann Strauss.

Duminică 30 Decembrie 1934.

„Refrenul iubirii“ dramă
cu: Mădy Cristians, Fritz Lederer, Alfred Abel.

În ziua de Anul Nou.

„Femeile vesele din Viena“
cu: I. Eisinger, Paul Hörbinger și Lee Parry.

Datinele strămoșești

Ministrul școalelor, d. dr. Angelescu apreciind însemnătatea națională și educativă a datinilor, a dat ordin ca anul acesta învățătorii să organizeze, înainte de vacanța Crăciunului, serbări în cari să se desfășoare sub ochii publicului, obiceiurile de Crăciun, specifice regiunii din cari sunt elevii. În urma acestui ordin corpul didactic primar a aranjat Duminică 16 Decembrie o frumoasă serbare școlară. Tot cu această ocazie s'a ținut și cercul cultural al inv. din Brad și jur. La ședința intimă s'au ținut două lecții practice de d-nii: S. Baloșiu, dir. șc. și C. Firulescu. Ambele lecții au fost predate bine. Propunătorii au primit felicitări.

La ora 10 dimineața, după ședința intimă, învățătorii, în corpore, au mers la biserică.

La ora 12 în Casina Română a fost masa comună dată de corpul didactic primar din Brad, în cinstea oaspeților. Au luat parte: d-nele: Rodica Fugăță, Sofia Perian, Damian, Buldur, Livia Veselie, Ghilea, Lazăr, Roth și d-na David; d-rele Safta, Balosu, etc. și d-nii: Pavel Lazăr, preș. cercului, S. Baloșiu, Lucaciu, Mateies, Firulescu, Popa Marin, etc.

Ședința publică se începe la ora 3. d. m. cu admirabila cântare: O ce veste minunată. Dealtcum cântecile au fost toate, bine executate. Este o calitate și un merit al d. director Simion Baloșiu

D. Pavel Lazar deschide ședința. Dsa vorbește despre importanța cercurilor culturale.

Elevul Dorel Fugăță cu „Moș Crăciun“ și elevul Olimpiu Părău, au fost admirația zilei. Gingășia lor au cădrat foarte bine cu conținutul poeziilor.

Conferința d. Maties, întretesută cu demonstrații practice: Obiceiurile de Crăciun, a fost gustată din plin de ascultători.

A mai vorbit și d. C. Ciocan, dir. liceului, despre: Apărarea contra gazelor. Conferința dsale fiind foarte interesantă — prezentă d o importanță deosebită, mai ales astăzi, — îl rugăm să ne-o dea s'o publicăm...

Serbarea ia sfârșit la ora 6 d. m.

„CRIȘANA“

instituit de credit și economii soc. pe acții, Brad

Inștiințare

Cu onoare facem cunoscut tuturor creditorilor noștri, că sprijiniți pe Art. 52 din Legea pentru lichidarea datorilor agrice și urbane și în baza ofertei trimisă fiecărui creditor, am încheiat un aranjament amiabil cu creditorii noștri reprezentând majoritatea creanțelor, astfel că în conformitate cu legea acest aranjament de plată a devenit obligatoriu pentru toți creditorii băncii noastre.

În sensul aranjamentului, creditorii noștri vor primi o cotă de 45% plătită în termen de 5 ani, în rate lunare egale, începând cu 15 Ianuarie 1935, cu o dobândă de 1%.

Ratele neridicate se vor constitui automatic, la sfârșitul fiecărui semestru, ca dăneri noi, replătibile conform statutelor în vigoare. Dobânda acestora se fixează deocamdată la 4% bruto.

DIRECȚIUNEA.

Duminică 23 c., cu începere dela ora 10 dimineața, după serv. divin, se va face în comuna Mihăleni sfințirea Troitei comemorative pentru eroi căzuți la 1784.

Iarăși lupte

Intre trupele abisiniei — un popor ce locuiește în Africa — și trupele italiene din colonii au fost câteva lupte, neînțelegându-se la împărțirea unor teritorii depe lângă frontiera statului Abisnlian.

Italienii au avut 60 morți și 400 răniți, iar abisineni 100 morți.

Se poate întâmpla să izbucnească războiul în toată regula — între aceste două popoare.

Dealtcum Italienii de mult doresc să pună mâna pe această țară bogată, pentru populația care se înmulțește destul de mult și care nu mai poate să se hrănească în Italia.